

АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ГЕОГРАФИ И РЕГИОНАЛИСТИ (А П Г Р)
ASSOCIATION OF PROFESSIONAL GEOGRAPHERS AND REGIONALISTS (A P G R)

**ДО МИНИСТЪРА
НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА
ЗА ИЗГОТВЯНЕ ПРОЕКТ НА НАРЕДБА
ЗА УЧЕБНИЯ ПЛАН**

**КОПИЕ ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА ЗА
ИЗГОТВЯНЕ ПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА
ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНАТА ПОДГОТОВКА**

С Т А Н О В И Щ Е

на

АСОЦИАЦИЯТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ГЕОГРАФИ И РЕГИОНАЛИСТИ

относно:

Разпределението на общия брой задължителни часове в представените за обсъждане рамкови учебни планове в Прогимназиален, Първи и Втори гимназиален етап и мястото на учебния предмет „География и икономика“

Уважаеми г-н Министър,

Уважаема/и, г-жо/г-н Председател на работната група по изготвяне на проект на Наредба за учебния план,

Уважаеми дами и господа, членове на работната група,

Изпращаме копие на настоящото писмо до председателя и членовете на работната група за изготвяне проект на наредба за общообразователната подготовка, защото смятаме, че двете работни групи трябва да предложат експертни решения по въпроси, които са в значителна степен обвързани.

Към настоящия момент в Асоциацията на професионалните географи и регионалисти (АПГР) членуват около 1100 души. Над 85 % от тях са учители по география и икономика в 563 основни и средни училища, функциониращи в 138 селища, включително всички областни центрове и 76 най-големи града на България. Освен това, членове на АПГР са и представители на висши училища, в които се изучават географски специалности.

Обръщаме се към Вас от името на членовете на АПГР. Днес (9 ноември 2015 г.) изразеното в това писмо становище ще бъде подкрепено от училищни и университетски преподаватели по география във всички райони на България чрез символичен протест на работното място под надслов:

"Учителите по география и икономика настояват за равнопоставеност".

Позволяваме си да изразим своето становище в предвидения за обсъждане срок, защото представляваме значителна част от географската колегия в страната. Увереност в това отношение ни дава и чл. 3. (2), т. 9 и т. 11 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО).

Настояваме за преразглеждане на вече публикувания проект на Наредба за учебния план, като се обърне внимание на аргументираните ни предложения за корекции при представянето на учебния предмет „География и икономика“.

Основните ни доводи са свързани с очевидното несъответствие между високата степен на съпричастност на географското/икономическото образование по отношение на декларираните в ЗПУО принципи и цели на образованието, от една страна и несъразмерното по-малкото участие на предмета „География и икономика“ в тяхното реализиране чрез предложените от Вас рамкови учебни планове, от друга. В качеството на водещи ориентири в това отношение използваме и заложените в Европейската квалификационна рамка (ЕКР) ключови компетентности.

Чл. 5. (1) на ЗПУО поставя пред училищното ни образование 12 цели. Географията и икономиката имат безспорния потенциал на водещи науки по отношение на минимум 5 от тях. Представяме ги според тяхната значимост:

- съхраняване и утвърждаване на **българската национална идентичност**
- формиране на толерантност и уважение към **етническата, националната, културната, езиковата и религиозната идентичност** на всеки гражданин
- познаване на **националните, европейските и световните** културни ценности и традиция
- придобиване на компетентности за **разбиране на глобални процеси, тенденции и техните взаимовръзки**
- придобиване на компетентности за прилагане на принципите за **устойчиво развитие**

Географията и икономиката имат равнопоставена научна значимост и по отношение на някои от другите 7 цели на ЗПУО, но смятаме, че горепосочените са напълно достатъчни като аргументи за представеното становище.

Членовете на АПГР смятат, че именно географията и икономиката са сред науките, допринасящи в най-висока степен за формирането на светоглед, основан на познанието за Родината, за другите в Европа и света, за световното многообразие, за разбирането на света като система, за реализирането на глобалните и регионалните цели на прехода към устойчиво развитие, за географската специфика на континенти, страни и народи, за пространствените измерения на четирите свободи в ЕС. Те играят фундаментална ролята за

придобиването на предвидените в ЗПУО ключови компетентности и са в много висока степен на съответствие с Националната и Европейската квалификационна рамка.

Посоченият значителен потенциал на географията и икономиката за реализиране целите на ЗПУО не съответства на ниския относителен дял на часовете по учебния предмет „География и икономика“, предвидени в предложения от Вас проект за Наредба за учебния план.

Според нас посоченото несъответствие може поне частично да бъде преодоляно с корекции, които да балансират и оптимизират учебния план, да го интегрират в по-голяма степен с целите на ЗПУО, а именно:

1. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСНОВНАТА СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ

В предложения от Вас Рамков учебен план за основната степен на образование, по-конкретно в частта за прогимназиалния етап, за „География и икономика“ са предвидени общо 174 часа, което е едва 6,1 % от общия брой на часовете в прогимназиалния етап. Те са по-малко дори и от часовете по „Музика“ (190) и часовете по „Изобразително изкуство“ (190).

Предлагаме часовете по „География и икономика“ в прогимназиалния етап да бъдат съизмерими с часовете по „История и цивилизации“ (208). Според нас е логично това да бъде за сметка на часовете по „Музика“ и часовете по „Изобразително изкуство“. Тези предмети са достатъчно добре представени с часове още в началния етап, като общият им брой за всеки от тях в основната степен на образование е почти 2,5 повече в сравнение с предвидените часове по „География и икономика“ и нашето предложение няма да им се отрази съществено.

Допълнително основание за предложението ни е току-що публикуваното в сайта на МОН предложение за структура и съдържание на нова „Учебна програма по география и икономика за V клас (общообразователна подготовка)“. В нея, освен общата материя, предвидена в досегашната учебна програма за планетата Земя, нейната природа, страни, народи и стопанство, са включени допълнително знания и умения и за два континента – Африка и Антарктида. Със сега предвидените 51 часа годишно, с такава структура и съдържание на учебната програма за 5 клас това е абсолютно невъзможно да се осъществи дори само от гледна точка на количествени измерения! За качествени изобщо не може да се мисли!

2. ПО ОТНОШЕНИЕ НА СРЕДНАТА СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ

2.1. Първи гимназиален етап (VIII-X клас)

Във всеки от рамковите учебни планове на Първи гимназиален етап, с изключение на дистанционната, вечерната и задочната форма на обучение, за „География и икономика“ са предвидени 162 часа, което е едва 5,6 % от общия брой на часовете в Първи гимназиален етап. Във всеки от посочените рамкови учебни планове съотношението между часовете по „История и цивилизации“ (270) и часовете по „География и икономика“ (162) е 62,5 : 37,5.

Предлагаме броят на часовете по „География и икономика“ в 9 клас да бъде увеличен, както следва:

- от 72 часа на 90 часа в рамковите учебни планове:

- за езикови гимназии, паралелки с интензивно изучаване на чужд език с профил “Чужд език”, “Обществени науки”, “Хуманитарни науки”, “Музика”, “Изобразително изкуство”, “Физическо възпитание и спорт” или “Предприемачески” (Приложение 2);*
- за математически и природоматематически гимназии с интензивно изучаване на чужд език, както и за паралелки с интензивно изучаване на чужд език с профил “Математически”, “Софтуерни и хардуерни науки”, “Икономическо развитие” или “Природни науки” (Приложение 3);*
- за професионални гимназии и за паралелки за придобиване на професионална подготовка с интензивно изучаване на чужд език (Приложение 4).*

Предлагаме посоченото увеличение да е за сметка на часовете по „История и цивилизации“ в 9 клас.

- от 36 часа на 54 часа в рамковите учебни планове, визирани в приложения 5,6,7,8,9 и 12. Така съотношението в часовете между „История и цивилизации“ и „География и икономика“ в 9 клас ще бъде 54 часа : 54 часа.

Ако бъдат приети предложенията ни, общото „присъствие“ на „География и икономика“ в задължителните часове на Първи гимназиален етап ще се увеличи незначително – от средно 5,6 % на 6,2 %, но ще осигури по-адекватно разпределение на отговорностите на отделните дисциплини при изпълнение на декларираните в ЗПУО цели. Съотношението между часовете по „История и цивилизации“ и „География и икономика“ в

рамковите учебни планове на Първи гимназиален етап (без да се отчитат дистанционната, вечерната и задочната форма на обучение) в обобщен вид ще се измени от **62,5:37,5** на **58,3:41,7**.

При предложеното от нас ново съотношение учебният предмет „История и цивилизации“ ще запази лидерската си роля – ситуация, която също отрежда второстепенна позиция на учебния предмет „География и икономика“ в Първи гимназиален етап. Въпреки това, географската колегия ще приеме компромиса, защото представянето на „География и икономика“ ще е по-справедливо. По този начин значително ще намалеят учебните срокове за учениците със само 1 час седмично изучаване на „География и икономика“ – нещо, което доказано влияе пагубно върху качеството и ефективността на училищното географско образование.

Искаме да обърнем специално внимание на аргумента, че предложеният от нас вариант за редукция в Първи гимназиален етап няма да се отрази отрицателно върху ежегодното разпределение на заетостта на учителите по посочените учебни предмети, защото преобладаващата част от тях са завършили специалност „История и география“ и имат правоспособност по всеки от тях. Ще се запазят и възможностите на директорите на училищата за гъвкавост и мобилност при кадровите управленски решения, засягащи двата учебни предмета.

2.2. Втори гимназиален етап (XI-XII клас)

В предложените от Вас рамкови учебни планове не се предвижда задължително изучаване на „География и икономика“ в XI-XII клас. Според нас това може да окаже неблагоприятно влияние върху възможността учениците да кандидатстват успешно във висши училища след XII клас. Предполагаме, че решения в това отношение предполагат предвидените **20 часа седмична подготовка по избираеми учебни предмети**, визирани в *приложения 2,3,4,5,6, 7 и 9*. В определена степен това се отнася и за възможностите, които предоставят факултативните часове за допълнителна подготовка.

Предлагаме чрез по-конкретни текстове в Наредбата за учебния план да се гарантира възможност на учениците да изучават разширено География и икономика в XI-XII клас, независимо от профила на училищата или отделните паралелки, за да могат да кандидатстват подготвени във висши училища с кандидат-студентски изпит по география или чрез оценка от ДЗИ по „География и икономика“. Смятаме, че това може да се изведе и като принцип за по-широк кръг от учебни предмети, чрез които се кандидатства във висши училища.

По отношение на учебния предмет „Гражданско образование“ смятаме (както в Първи, така и във Втори гимназиален етап), че той има пряко и равнопоставено отношение към компетенциите на учителите, завършили специалности, свързани с история, география и философия. Това е ядрото от учители, представляващи обществените науки в българското училище – нещо, което се затвърди като пряко признание в досега съществуващата културно-образователна област „Обществени науки и гражданско образование“.

Предлагаме чрез по-конкретни текстове в Наредбата за учебния план да се фиксира равнопоставеното право на учители, които имат учителска правоспособност по история, география и философия, да преподават „Гражданско образование“.

*Горепосоченото предложение може да се реализира ефективно в условията на координация с Комисията за изготвяне проект на наредба за общообразователната подготовка. Необходимо е в предложениите от нея **Изисквания за резултатите от обучението по учебния предмет гражданско образование (Приложение № 17 по чл. 5, ал. 1)** равнопоставено да се посочат специфични цели и области на компетентност, свързани с тематични области като: Културна, политическа и електорална география; Геоикономика и международни икономически отношения; Регионално развитие, териториално устройство и местно самоуправление; Геоекология и опазване на околната среда; Рекреация и туризъм; Европейска интеграция и странознание.*

Уважаеми дами и господа,

Надяваме се да оцените значимостта на нашите доводи и предложения!

Позволете ни да изразим готовността си за делова среща, прагматично обсъждане и ефективно решаване на поставените от нас въпроси и проблеми!

С уважение !

София, 09.11.2015г.

Доц. д-р Марин Русев,
председател на Асоциацията на
професионалните географи и регионалисти

